

EEN NESTKAST VOOR DE GIERZWALUW. APUS APUS (Linnaeus).

Zeer spoedig zullen de Gierzwaluwen weer terugkeren uit hun winterkwartier in Zuid-Afrika. Met feilloze zekerheid vinden de adulte vogels hun nest van de vorige jaren. De komende maanden, mei, juni en juli, zullen wij hen weer dagelijks boven de Gooise dorpen en steden of boven aangrenzende voedselgebieden kunnen bewonderen in hun snelle vlucht en in hun boeiende gezamenlijke vliegpartijen voor het ter ruste gaan.

De Gierzwaluw is een vogel die nog in redelijk aantal aanwezig is. Hij heeft ongetwijfeld sinds lang geprofiteerd van de uitbreiding van de bevolking door op ruime schaal gebruik te maken van de bouwwerken van de mens om in spleten, gaten en hopen of onder leien of pannen zijn nest te bouwen. De Gierzwaluw profiteerde zo van de menselijke cultuur.

Toch dreigen er gevaren. Een ervan is de afname van de aantallen insecten. Ik heb goede redenen om aan te nemen dat de Gierzwaluwen van het Gooi dit vraagstuk hebben opgelost door overdag in voedselrijkere gebieden in de omgeving van het Gooi te jagen.

Dit in tegenstelling tot de gewoonte van de soort om in voedselrijke steden en dorpen in de onmiddellijke omgeving van de nestplaats te fourageren. Men denke aan de grote aantallen die men in het Middellandse Zeegebied gedurende de hele dag boven en in de straten kan zien.

Een tweede gevaar is, dat de thans toegepaste bouwwijzen veelal geen nestgelegenheid voor de Gierzwaluwen meer bieden. Een ieder kan dit zelf constateren aan het ontbreken van Gierzwaluwen boven nieuwe woonwijken.

Hierin wil ik graag verandering brengen door het stimuleren van het plaatsen van nestkasten.

Alvorens een toelichting te geven op bijgaande tekening van een model wil ik graag de aandacht vragen voor de nestplaatsen, waarvan de Gierzwaluw (*Apus apus*) in Europa en aangrenzende gebieden gebruik maakt.

Naast de reeds genoemde in, aan of op menselijke bouwwerken zijn dat:

- gaten en spleten in rotsen;
- gaten in bomen (David Lack zag in Zweeds Lapland een hele kolonie die in dennen broedden);
- steengroeven;
- verlaten oeverzwaluwnesten;
- spechtennesten;

De gewoonte om in gaten in bomen te broeden is in Europa minder algemeen geworden dan in het verleden het geval was. Er zijn minder dikke bomen en bomen met gaten worden in de bosbouw veelal vroegtijdig gerooid.

Voorts is in het buitenland het broeden in nestkasten bekend. Dit is vooral goed beschreven door twee mensen die een groot aantal jaren van hun leven aan de bestudering van de Gierzwaluw gewijd hebben en die beide bij deze studie van broedgevallen in nestkasten gebruik maakten. Het zijn E. Weitnauer, onderwijzer te Oltingen (Zwitserland) en D. Lack (overleden), die bioloog in Oxford was.

De bijgaande werktekening en situatieschetsje zijn gemaakt aan de hand van foto's en tekeningen in Weitnauer's publikatie van 1947. Behalve van de vliegopening (doorsnee 5 cm) zijn daarin geen afmetingen gegeven. Ik heb ze afgeleid uit de onderlinge verhoudingen.

Voorts heb ik de voorzijde als deurtje geconstrueerd, zodat het nestkastje geopend kan worden en de vogels eventueel geringd. Of men dit laatste moet doen, staat nog te bezien. Het is nl. bekend dat Gierzwaluwen enige jaren hetzelfde nest gebruiken en daaraan op opeen-

volgende jaren voortbouwen, zodat het steeds groter wordt.

Weitnauer bracht onder de horizontale afsluiting onder het uitstekende schuine dak 8 nestkasten naast elkaar aan, op onderlinge afstand van naar schatting 50 à 70 cm. Deze raakten spoedig bezet.

Vele van de nieuwe woningen in het Gooi hebben ook uitstekende daken, vaak voorzien van een brede horizontale goot.

Hieronder, en ook onder hooggeplaatste balkons, zou men nestkasten kunnen aanbrengen.

Het lijkt mij aan te bevelen dit bij voorkeur te doen in de zone rondom het gebied met oudere huizen waar een flink aantal Gierzwaluwen pleegt te broeden. Wanneer daar alle geschikte nestplaatsen bezet zijn heerst er woningnood. In dit verband is het van belang te weten, dat de Gierzwaluw een grote plaatstrouw kent: een zelfde paar keert naar dezelfde nestplaats terug, als ze tenminste de lange reis hebben overleefd.

Ook de eerstejaars vogels doen dat en vormen reeds in hun eerste jaar paren, die ook een nestholte zoeken en een nest bouwen, maar nog niet broeden.

Het aanbod van nieuwe woningen dient daarom in de buurt van bestaande nestgelegenheden te geschieden.

Ik vermoed dat het wellicht enige jaren zal duren, voordat de Gierzwaluwen de aangeboden kasten zullen hebben "ontdekt", omdat de Nederlandse vogels dit soort woningen tot nu toe niet heeft gekend. Men wanhoop daarom niet te gauw.

Waarschijnlijk zullen andere vogelsoorten van de aangebrachte nestkasten gebruik gaan maken. Als de Gierzwaluw eenmaal deze nieuwe hollen ontdekt heeft en er geen andere nestholten beschikbaar zijn, zullen ze toch in de kasten doordringen. Als de reeds aanwezige bewoners uit mussen of Spreeuwen bestaan, worden deze na enige strijd altijd door de Gierzwaluwen verdreven.

Gaarne zou ik de leden van onze vogelwerkgroep willen uitnodigen de hierbij geschetste nestkasten te gaan maken en op geschikte plaatsen aan te brengen. Naar de resultaten zijn we natuurlijk benieuwd.

Voorts zou ik mijn medeleden van de VWG willen aanmoedigen om te zoeken naar andere modellen van nestkasten voor Gierzwaluwen, welke voor andersoortige daken eventueel geschikt zouden zijn.

Op platte daken zouden misschien niet te diepe, cementen buizen aangebracht kunnen worden.

Ik vermoed dat de redactie van de Korhaan graag plaatsruimte zal afstaan voor goed bruikbare bouwsels.

Tenslotte raad ik ieder aan veel te kijken naar Gierzwaluwen. U zult er geen spijt van hebben, want het is een van de grootste wereldwonderen.

P.L.Ploeger

Litteratuur:

Lack, D., 1956 : Swifts in a tower, London.

Weitnauer, E., 1947: Am Neste des Mauerseglers, Apus apus apus (L.), Der Ornithologische Beobachter, jg.44:133-182

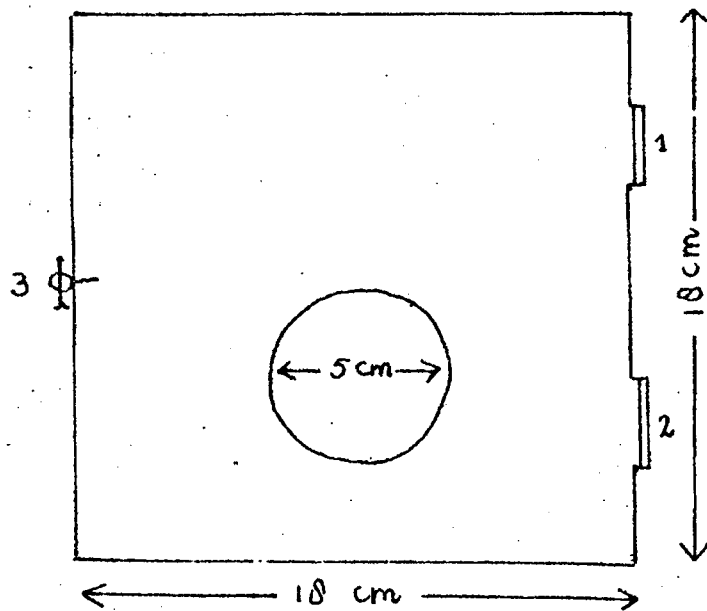
noot van de schrijver:

Over mijn tellingen in Bussum en de voorlopige resultaten daarvan hoop ik in een andere Korhaan uitvoerig te berichten.

noot van de redactie:

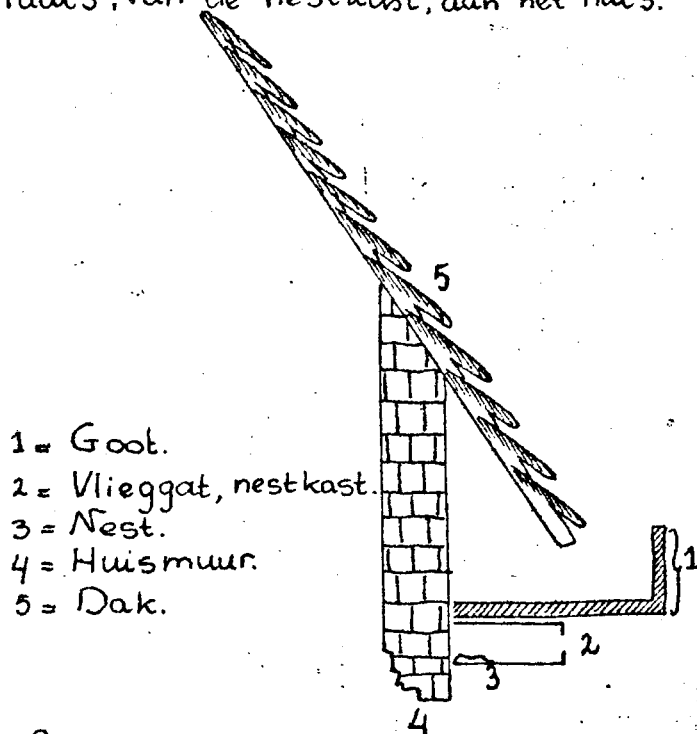
Wij sluiten ons gaarne aan bij het door de heer Ploeger hierboven gedane verzoek. Mochten er VWG-ers zijn die tekeningen van nestkasten voor Gierzwaluwen hebben of voor andere vogelsoorten, dan zijn wij gaarne bereid tekeningen met maten en nadere gegevens in ons blad op te nemen.

C. Scharniëren de voorzijde met vlieggat

- 1 = Scharnier.
- 2 = Scharnier.
- 3 = Haak met oog.

D. Plaats, van de nestkast, aan het huis.

- 1 = Goot.
- 2 = Vlieggat, nestkast.
- 3 = Nest.
- 4 = Huismuur.
- 5 = Dak.

lengte- en dwarsdoorsnede, deurtje van het Gierzwaluwkastje dat bij huizen met een brede overkapping of brede goten horizontaal bevestigd kan worden.

Afmetingen ontleend aan tekeningen van Weitnauer 1947.